

„Elköteleződés a kiválóság iránt”

Interjú dr. Fülöp Tamás rektorral, dr. Tózsza István intézetigazgatóval
és dr. Forman Balázs egyetemi docenssel

DOI: 10.14267/VILPOL2024.01.10

2024. április 8. és 11. között rendezik meg a Regional Science Association International (RSAI) 14. Világkonferenciáját Kecskeméten, a Neumann János Egyetemen. A konferencia magyar szakmai partnere a Magyar Regionális Tudományi Társaság, a konferencia címe: „Sustainable regional economic growth: Global challenges and new regional development trajectories”. A konferenciára előadással jelentkezni kívánók számára a jelentkezési határidő (absztrakttal): 2023. november 25. Ebből az alkalomból kértünk interjút dr. Fülöp Tamástól, az NJE rektorától, dr. Tózsza Istvántól az NJE MNB Tudásközpont Gazdaságföldrajz és Településmarketing Központjának vezetőjétől és dr. Forman Balázs egyetemi docenstől, a konferencia hazai szakmai szervezőjétől.

Világpolitika és közgazdaságtan: Az RSAI éves konferenciáját 2024-ben a Neumann János Egyetemen rendezik, ami jelentős esemény nemcsak az Egyetem, de az egész hazai szakmai közélet számára. Hogyan illeszkedik a konferencia az Egyetem szakmai profiljába? Milyen lehetőségeket kínál az Egyetem számára ez a konferencia?

Fülöp Tamás: Öröm és büszkeség számunkra, hogy a Nemzetközi Regionális Tudományi Társaság (RSAI) elnökségének döntése értelmében a kecskeméti Neumann János Egyetem rendezheti meg 2024-ben a Regionális Tudományok Világkongresszust. Egy ilyen jelentős nemzetközi tudományos rendezvény, ahová négy kontinensről közel félezer tudós, kutató, előadó érkezik, egyedülálló lehetőséget kínál arra, hogy a Neumann János Egyetem bemutakozzon a világ tudományos közvéleménye előtt.

A regionális tudományoknak mind módszertani, mind tudományelméleti jelentősége nagy mértékben felértékelődött az elmúlt évtizedek során. Látva a világban zajló politikai, gazdasági, társadalmi és demográfiai folyamatokat, azok megértéséhez, értelmezéséhez egyre összetettebb tudományos eszköztárra, multidiszciplináris megközelítésre van szükség. Ezért bizonyos szempontból a regionális tudományokat a jövő tudományának is tekinthetjük, hiszen a fejlődés, a fenntarthatóság és a helyi, regionális sajátosságok összefüggéseinek feltárása, elemzése adhat jó válaszokat a jelenkor problémáira.

Az elmúlt évek szervezet- és képzésfejlesztéseinek köszönhetően egyetemünk oktatási és tudományos portfóliójában a gazdaságtudományok és a regionális tudományok egyaránt megtalálhatóak, oktatóink, kutatóink nemzetközi szinten is eredményes tudományos és publikációs tevékenységet folytatnak e tudományterületeken.

Biztos vagyok abban, hogy ezek az eredmények is hozzájárultak ahhoz, hogy a Neumann János Egyetem rendezheti a 14. RSAI világkongresszust. A 2024-es rendezvény mottója a fenntartható regionális gazdasági növekedés, ami külön jelentőséget ad annak, hogy az egyik legdinamikusabban fejlődő városban, Kecskeméten kerül megrendezésre ez a tudományos fórum. Úgy azt is mondhatjuk, hogy 2024 tavaszán Kecskemét lesz a nemzetközi regionális tudományok fővárosa.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A Neumann János Egyetem átfogó fejlesztésen megy és ment keresztül az elmúlt években, ami érinti a fizikai infrastruktúrát és a tudományos, oktatási területet is. Milyen hosszú távú vízió áll a fejlesztések mögött, melyek azok a célok, amelyeket az Egyetem szeretne elérni közép- és hosszú távon?*

Fülöp Tamás: Az elmúlt évek valóban jelentős infrastrukturális, szervezet- és képzésfejlesztési eredményeket hoztak egyetemünk életében. A Neumann János Egyetemen – a hagyományos műszaki, informatikai és agrár területek mellett – megerősödött a gazdaságtudományi képzés, valamint új, országos szinten népszerű mesterképzési szakokkal és egy Doktori Iskolával is bővült oktatási és tudományos portfóliónk. Az új Kecskemét Campus valóban 21. századi infrastrukturális környezetet teremt az egyetem fejlődése számára. Ez a vonzó és innovatív környezet is bizonyára szerepet játszott az RSAI döntésében. Két évvel ezelőtt sikeresen kezdte meg működését az Infoparkban fővárosi képzési helyszínünk, ahol az MNB Tudásközpont munkatársai révén Nemzetközi gazdaság és gazdálkodás, valamint Regionális és környezeti gazdaságtan mesterképzési szakokat gondozunk, és itt indult idén a Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskolánk is. Az elkövetkezendő években szeretnénk a Neumann János Egyetem nemzetközi felsőoktatási térben való jelenlétét tovább erősíteni, mind az angol nyelvű alap- és mesterképzések, doktori programok, mind a kutatások, mind pedig a tudományos publikációs teljesítmény vonatkozásában. Középtávon pedig szeretnénk a nemzetközi rangsorokban is láthatóvá válni.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Érezhető, hogy az RSAI egyetemi közüggé vált, integrálja az egész Egyetemet. Milyen lehetőségeket ad a tudományos és oktatási portfólió az együttműködések kihasználására, és mennyire sikerül ezt kiaknázni? Milyen tudományos és oktatási elképzelések vannak e szinergia erősítésére?*

Fülöp Tamás: Egy ilyen nagyságrendű és horderejű nemzetközi rendezvény nemcsak kihívás, de lehetőség is az egyetem számára. Munkatársaink nagyon sokat dolgoztak és dolgoznak azért, hogy ezt a világkongresszust magas színvonalon tudjuk megrendezni. Ebben nagyon sokat jelent Kecskemét város együttműködése, támogatása is. Arra törekszünk, hogy partnereink, oktatóink, kutatóink mellett hallgatóinkat is minél nagyobb számban bevonjuk nemcsak a szervezés és előkészítés, de a konferencián való részvétel, az előadások és publikációk vonatkozásában is. A konferencia tematikája és szellemisége pedig nagyszerű alkalmat kínál arra, hogy az oktatás, a hallgatói tehetséggondozás, vagy a hazai és nemzetközi együttműködések területén is felhasználható új kutatási, tudományos eredmények születhessenek munkatársaink, hallgatóink közreműködésével.

A Neumann János Egyetem egyik erőssége, hogy a piaci, vállalati igényekkel összhangban, a különböző tudományterületek eredményeit alkalmazott tudományok formájában, a gyakorlatban is gyorsan alkalmazható eredményekké ötvözze.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Az Egyetem kecskeméti székhelye mennyiben határozza meg fejlődését? A térség fejlődésében milyen szerepet tud vállalni az Egyetem? Ez a kérdés már csak azért is fontos, hiszen az RSAI a regionális fejlesztésekkel, regionális kutatásokkal foglalkozó szervezet, így a Neumann János Egyetem példaként is szolgálhat a regionális fejlesztéspolitikák kialakítása, a tripla hélix modell működésére. Mennyire látja ennek működését jelenleg?*

Fülöp Tamás: Több évtizedes tapasztalatunk, hogy felsőoktatási intézményként a Neumann János Egyetemnek szerteágazó és meghatározó gazdasági, társadalmi szerepe van a térség munkaerőpiaci, innovációs és kutatási-fejlesztési ökoszisztémájában. Éppen ezért egyetemünk stratégiai céljait Kecskemét város és a térség igényeivel összhangban alakítottuk ki, és gazdasági, társadalmi küldetésünk szerves részét képezi a város és a régió komplex fejlesztése. Országosan is egyedülálló eredményeket értünk el a duális képzéshez és a K+F+I tevékenységekhez kapcsolódó vállalati kapcsolatrendszerünkkel, amelyet a munkaerőpiaci igények figyelembevételével fejlesztünk tovább.

A térség megtartóerejének növelése szempontjából pedig a helyi oktatási, kulturális intézményrendszerrel és a szakképzéssel kialakított példaértékű kapcsolatainkat érdemes megemlíteni. Akadémiai működésünk során – legyen az a képzéseink fejlesztése, a tudományos teljesítményünk növelése, a hallgatói tehetséggondozás, vagy az ALUMNI közösség bővítése – a fenntarthatóság, a partnerség, a generációk közötti együttműködés, a kiválóság iránti elkötelezettség és a minőség alapú gondolkodás szempontjait igyekszünk érvényesíteni. Egyetemünk névadójának, Neumann Jánosnak szerteágazó és egyedülálló tudományos életműve pedig olyan inspiráló példa számunkra, amely folyamatos fejlődésre ösztönöz bennünket.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A konferencia hogyan illeszkedik az Intézet profiljába, és milyen lehetőséget, perspektívát rejt ez az Intézet számára?*

Tóza István: A Neumann János Egyetemen az MNB Tudásközpont, ezen belül a Gazdaságföldrajzi és Településmarketing Központ 2021-ben alakult meg elsősorban kutatási céllal, amely a társadalom- és gazdaságföldrajz legidősebb kutatási területeivel kíván foglalkozni, úgy, mint a fenntarthatóság pénzügyi vetülete, a körkörös és a közösségi gazdaság, az okos települések, a településmarketing, az identitásmenedzsment, a Big Data földrajza és a Metaverzum eszközeinek gazdasági-felsőoktatási alkalmazása. Mint ilyen Központ, számunkra — és a Neumann János Egyetem számára is — hatalmas lehetőség és megtiszteltetés, hogy Forman Balázs tanár úrnak köszönhetően a világ legnagyobb regionális tudományi seregszemléjét szervező RSAI vezérkara úgy döntött, Magyarországra, azon belül a mi egyetemünkre hozza a 2024. évi világkonferenciáját.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A magyar földrajztudomány világhírű tudósokat adott a világ számára. Hogy látja a hazai földrajztudomány jelenlegi helyzetét, mely területen van most a világ élvonalában, és mely terület az, aminek a fejlesztése elkerülhetetlen?*

Tóza István: Valóban, hosszan lehetne sorolni a Cholnoky Jenőhöz, Lóczy Lajoshoz hasonló nagy neveket a magyar földrajztudományban, akik a 20. században öregbítették a magyar tudomány hírnevét külföldön is. A 21. században a ma még élő és alkotó, a Magyar Nemzeti Atlasz újabb és újabb lapjain dolgozó, földrajzi konferenciákon megjelenő geográfus szakemberek mellett kialakult egy új irányzat, ami az Enyedi György neve által fémjelzett regionális tudományi iskolából formálódott, és elsőként Cséfalvay Zoltán munkásságával, valamint Csizmadia Norbert új típusú könyveivel lépett ki a világ tudományos színpadára. Ez a látványos, asszociatív, holisztikus földrajznak nevezhető irányzat mindenki számára érthetően, színesen világít rá a társadalom és a gazdaság globális térbeli kapcsolatrendszerére a zenétől a gasztronómián és az internetes hálókon, a kommunikáción és a geostratégiai kérdéseken át egészen a gazdaság és a társadalom fenntarthatóságával kapcsolatos stratégiáig. Csizmadia Norbert külföldön is megjelenő könyvei, mint a Geopillanat, Geovízió, a világhírű, bestseller geográfus, Parag Khanna stílusához hasonló módon képviselik a magyar geográfia legújabb kori bemutatkozását egy olyan tudományterületen, amely a Barabási Albert-féle hálózattudománytól is áthatva „konnektográfia” néven lép fel a magyar földrajztudományban.

A 2021-ben létrehozott Központ ezt az ún. „konnektográfiát” képviseli a gazdasági fenntarthatóság jegyében. Ennek természetesen része a már említett Metaverzum eszközrendszerének az alkalmazása is, amely az identitásmenedzsment és a helymárkázás által központi szerepet kap a legfontosabb tőkevonzó fakultatív önkormányzati eszköz, a településmarketing kutatásában és oktatásában. Ez olyan terület, ami unikális az oktatási portfólióban.

Világpolitika és közgazdaságtan: *A gazdaságföldrajz oktatása közgazdászok számára alapvető fontosságú, bár kétségtelenül nem kapott nagy figyelmet az elmúlt időszakban. Miért szükséges ismerni a gazdaságföldrajzot a közgazdászoknak? Milyen ismeretkörökre van szüksége és hogyan változott a korszerű IKT eszközök hatására a gazdaságföldrajz oktatási módszertana?*

Tóza István: A gazdaságföldrajz már gróf Teleki Pál óta jelen van a magyar közgazdászképzés mindenkori fellegvárában. Legnagyobb presztízse az 1950-es években volt, amikor a népgazdasági tervek az akkori Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetemen a Markos György tanszékvezetése alatt működő Gazdaságföldrajzi Tanszéken készítették. Ez később veszített befolyásából, s az ezredfordulón már csak választható tantárgyak formájában vegetált a közgazdász földrajzoktatás.

Az akadémia világában az 1980-as években létrejött a Regionális Kutatások Központja, ami megosztotta a földrajzosokat: a hagyományos értelemben vett geográfusokra és az ún. közgazdász „regionalistákra”. Ez a helyzet még ma is fennáll, holott egyre nyilvánvalóbb, különösen a konnektográfia megjelenésével, hogy a közgazdászoknak számolniuk kell a gazdaság térbeli tagozódásával, összekapcsoltságával, hálózatosodásával és nem utolsósorban a geostratégiaival. Neve is van az új területnek: geoökonómia.

A gazdasági stratégia egyszerűen nem nélkülözheti a földrajzot, a térbeli szemléletmódot. Fényesen bizonyítja ezt Matolcsy György 2023-ban megjelent, 2030-ig gazdaságstratégiát felvázoló könyve, a „Magyar jövőkép és stratégia” is. Aki ezt lapozza, azonnal átérzi a földrajzi ismeretek elengedhetetlen voltát az összekapcsolt világgazdaság működésének megértésében.

A Corvinus Egyetem Gazdaságföldrajzi Tanszékén már 2015-ben volt egy kísérlet arra, hogy létrejöjjön közgazdász-geográfus alapszak, sajnos ez a törekvés akkor nem járt sikerrel. Reményeink szerint 2024-ben a Neumann János Egyetemen fog sor kerülni arra, hogy a közgazdásztant és a földrajzot — ahogy az a London School of Economics oktatási portfóliójában is megjelenik — végre mi is összekapcsolhassuk. Igaz, nem önálló alapszak formájában, hanem a legnépszerűbb közgazdász alapszak, a Gazdálkodás és menedzsment BA ún. „Geográfus” specializációjaként. Elsőként és egyedülként az országban és a régióban, a kecskeméti Neumann János Egyetem budai telephelyén 2024 szeptemberétől! Ebben a földrajz már a „konnektoográfia” szellemében jelenik meg, és a közgazdász alapképzésben a geostratégia, geopolitika mellett megjelennek a virtuális realitás 3D térbeli szemüvegek; a magyar közgazdászok képzésében tehát mind tartalmi, mind oktatástechnikai szempontból egyedülálló módon, csak most, csak nálunk az Infparkban Budán, azaz a Neumann János Egyetemen.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Mit takar a regionális tudományok elnevezés? Miben különbözik a gazdaságföldrajztól, és miben van átfedés a két tudományterület között?*

Forman Balázs: A regionális tudomány a tér tudománya. Minden olyan jelenséget vizsgál, aminek területi dimenziója van. Ez lehet a gazdaság fejlődése, a különböző társadalmi jelenségek, az oktatás, az egészségügy, a közigazgatás működése. A regionális tudomány számára alapvető jelentőségű, hogy a térbeli elhelyezkedés különbözősége miatt a területi különbségek léte és vizsgálata magától értetődő. Nincsen homogén tér. Csak nagyon sokféle különbözőségekkel leírható heterogén terek vannak. A ma regionális tudománya régiók, települések egységeinek sokaságát vizsgálja. A sokaság vizsgálatához ma már elengedhetetlen a statisztikai eszköztár széleskörű használata. De épp a területi különbségek létéből és természetéből fakad, hogy mindig vannak az átlagnál sikeresebb és lemaradó régiók. Fény és árnyék mindig együtt van. Lehet csak a leszakadó régiókkal foglalkozni, lehet csak a sikeres régiókkal foglalkozni, de a történet, a vizsgálat csak akkor lesz kerek, ha mindegyikről tudomást veszünk. Talán ezért is különösen hatásos a regionális tudomány kutatási eredményeinek a térképi, vizuális megjelenítése.

A klasszikus gazdaságföldrajz a földrajzi tér egyedi és jellemzően látható elemeit írja le. Egy gyár, egy egyetem épülete, egy vasútvonal nyomvonala. A modern regionális tudomány ennél sokkal többet is kínál. Egyrészt a területi jelenségeket általánosítja, közgazdasági törvényszerűségekkel, eszközökkel írja le. Másrészt a gyárról nem csak az épület jut eszébe, vagy az előállított termékek mennyisége, hanem az elért jövedelem, a foglalkoztatottak létszáma, a beszállítók, a vásárlók földrajzi eloszlása, a gyár térbeli kapcsolatai. A regionális tudomány sokat foglalkozik a vállalati telephelyekkel, ez a közös alapja a gazdaságföldrajzzal. De a továbbiakban sokat foglalkozik a népesség, a munkaerő, a tőke, a jövedelmek térbeli áramlásával és eloszlásával is.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Mi az RSAI fő tevékenysége és miért fontos kapcsolódásunk ehhez a szervezethez? Mit profitálhat a hazai tudományos közélet ebből a konferenciából?*

Forman Balázs: A Nemzetközi Regionális Tudományi Társaság (RSAI) egy globális tudományos szervezet. Négy nagy regionális szekciója van Európában, Észak-Amerikában, Dél-Amerikában és Ázsiában. Több, mint 50 országban vannak nemzeti szekciói. A regionális tudománynak egy keményebb, science típusú ágát képviseli. A folyóirataiban elvárás az ökonometria, a területi statisztika eszköztárának széleskörű használata. Magát a szervezetet az amerikai Walter Isard alapította, aki a ma már klasszikusnak számító alapművében matematikai modellek sokaságával írta le a tértudomány elméleti összefüggéseit. Művét sokáig az adatok hiánya miatt tartották túl elméletinek. Napjainkban azonban érdemes lesz ismét leporolni és a Big Data korában elérhető adatbázisokkal tesztelni és bizonyos összefüggéseket esetleg újra értelmezni és írni.

Az RSAI 14. világkonferenciája szerintem komoly lehetőséget jelent a magyar tudomány számos képviselője számára. A szűken vett regionalisták mellett jelentős számban lesznek közgazdászok és geográfusok is a konferencián. De lesznek jogászok, történészek, orvosok és környezetvédelmi szakemberek is. Ez egy globális tudományos konferencia, amit a lehető legtávolabb akarunk tartani a politikától és a politikusoktól.

Világpolitika és közgazdaságtan: *Hogy látod, a regionális tudományokon belül mi most a legfontosabb kutatási terület, mik a legfontosabb eredmények?*

Forman Balázs: A mai regionális tudomány napjaink kihívásaira is reflektál az általános kutatási témái mellett. A regionális tudomány is foglalkozik a klímakatasztrófa, a körforgásos gazdaság, az energiaellátás és biztonság, a közegészségügy, a járványok kérdéseivel, területi dimenzióival. Fokozott érdeklődést mutatnak a regionalisták az oktatás, az innováció, a pénzügyek, az FDI, a gazdasági növekedés és a területi fejlődés kérdései iránt. Az áramlások mellett természetesen nem maradhatnak ki a városok, a települések, a város-vidék dichotómia elemzése sem. Az elméleti modellekben és a sokféle kutatási területben a központi elem mégis maga az ember.

Köszönjük a beszélgetést!
Trautmann László